

УДК 330+338.43

Доц. Є.Й. Майовець, канд. екон. наук;
аспір. В.Є. Майовець – Львівський НУ ім. Івана Франка

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми матеріально-технічного забезпечення інноваційного розвитку аграрної економіки України. Вивчено роль держави у забезпеченні економічної стабільності галузі.

*Assist. prof. Ye. Mayovets; post-graduate V. Mayovets –
Lviv NU named after Ivan Franko*

Material and technical factors of innovative development of agrarian economy of Ukraine

The problems of logistical support of innovative development of agrarian economy of Ukraine are considered. A role and states is trained in providing of economic stability of industry.

Особливість сільського господарства полягає в тому, що воно пов'язане з відтворенням живих організмів (рослин і тварин). Тому необхідно визнати те, що у сільському господарстві індустріальні технології можуть існувати тільки у взаємозв'язаному комплексі технічних, технологічних та біологічних процесів. Тут можуть виправдовувати себе тільки ті техніко-технологічні інновації, які дають змогу забезпечити нормальний природно-біологічний процес. Роль інновацій у розвитку аграрного підприємництва полягає головно у підвищенні продуктивності праці. Результати наукових досліджень показують значний вплив матеріально-технічних чинників на підвищення продуктивності праці та збільшення обсягів виробництва. Так, О. Лопатинський внаслідок здійснених досліджень дійшов висновку, що у сукупності капітал і праця визначають 69,7 % впливу на обсяг виробництва валової продукції сільськогосподарських підприємств в Україні.

Тривала і системна криза в агропромисловому виробництві призвела до спаду виробничої діяльності і спровокувала порушення і недотримання об'єктивних вимог принципу постійного оновлення матеріально-технічних ресурсів. Порушилися пропорції у структурі оновлення всіх її складових. Диспропорції найперше проявилися у зростанні цін на паливно-мастильні речовини, запчастини, що призвело до паралічу у використанні машино-тракторного парку. Зменшення доходів сільськогосподарських виробників спричинило падіння попиту не тільки на інноваційні матеріально-технічні ресурси, але і на далеко не нову техніку, таким чином коло замкнулося.

Розвиток матеріально-технічних ресурсів для сільського господарства, які будуть нести у собі інноваційний потенціал, у найближчій перспективі, на нашу думку, здійснюватиметься у двох напрямках.

Перший передбачає виробництво матеріально-технічних ресурсів, які зроблять прорив у інноваційних технологіях різних сфер сільського господарства.

Другий здійснюється в напрямку виробництва у сільському господарстві таких ресурсів, які будуть інноваційними для інших сфер національної економіки.

Перспективним напрямком розвитку інноваційної аграрної економіки є використання біотехнологій. На думку учених, найбільш поширеними у перспективі повинні стати біоконверсні комплекси [1, с. 64-66]. Виходячи із мети і сільськогосподарської орієнтації можна виділити такі напрями їх спеціалізації: комплекси з виробництва екологічно чистих продуктів для дієтичного та дитячого харчування; комплекси для виробництва продукції призначеної для індустрії туризму; комплекси безвідходних технологій для зменшення забруднення навколишнього середовища, комплекси для відновлення самозахисних властивостей природного середовища.

Одним з найголовніших напрямів розвитку сучасних біотехнологій є використання генетичної інженерії. Проте, підходи до цієї проблеми є далеко неоднозначними як серед вчених, практиків, так і серед споживачів. Одні вбачають у генній інженерії фантастичні перспективи аграрного розвитку, інші – загрозу споживання продуктів, створених генною інженерією недостатньо вивчених з точки зору впливу на організм людини.

Важливою галуззю аграрного виробництва, яка потерпає від нестачі інновацій, є тваринництво. Найбільшою проблемою цієї галузі є корми. Інноваційними складовими кормів є премікси та глютен. Головним показником якості преміксу є наявність, збереження та ефективне використання вітамінної продукції, що дає значний економічний ефект при виробництві продукції тваринництва – збільшує на 10-20 % прирости ВРХ, надої молока, несучість курей [2, с. 45]. Глютен – це побічний продукт, що утворюється у процесі вилучення крохмалю із зерна кукурудзи. Він є найбагатшим джерелом протеїну, вміст якого 55-75 %, з цінним амінокислотним складом, що містить 18 амінокислот. Використання глютену при відгодівлі свиней знижує вартість кормів на 30 % і підвищує їх добовий приріст на 10 %.

До важливих напрямів інноваційного розвитку аграрної економіки необхідно віднести використання енергозберігаючих технологій. Проблема полягає в тому, що Україна відчуває дефіцит власних енергоносіїв, проте залишається найбільш енергомісткою країною Європи. Все це передбачає пошук нових альтернативних видів палива. Найбільш перспективним є використання вітру для виробництва електроенергії. Всі країни усвідомили, що запаси органічного палива є обмежені і до того ж екологічно шкідливі. Тому стратегія розвитку енергетики знову переміщується у бік збільшення питомої ваги вітрових електростанцій. У директивах Європейського Союзу навіть встановлено індикативний показник з виробництва електроенергії відновлюваними джерелами енергії. В енергобалансі він має становити 12 %, а до 2020 р. зрости до 22 % [3, с. 10]. Україна має значний вітроенергетичний потенціал і є найбільш підготовленою до освоєння енергії відновлюваних джерел серед країн СНД. Станом на 1.01.2006 р. Україна посідає 25-те місце у світі і 14 місце в Європі за обсягами використання вітроенергетики.

Перспектива швидкого вичерпування природних енергетичних ресурсів та екологічної проблеми спонукали провідні держави перейти на використання альтернативних видів палива: біопалива, синтетичного палива. Сировиною для виробництва біопалива є ріпак, вирощування якого в Україні має

необмежені можливості. Втілення програми створення біодизельного палива дасть змогу Україні розв'язати декілька проблем: посилити енергетичну незалежність, використовувати запущені, деградовані, незасіяні земельні ділянки, розв'язати питання екологічного та соціального характеру.

Основним напрямом системного оновлення матеріально-технічних ресурсів та його переоснащення у перше тисячоліття XXI ст. є розвиток інвестиційної діяльності. Джерела і способи фінансування цього процесу є різні:

- Бюджетні кошти. Владним державним структурам належить важлива роль у відродженні сільськогосподарської індустрії, спрямованої на виробництво інноваційної вітчизняної техніки і переведення аграрного виробництва на прогресивні технології.
- Банківські кошти, які аграрні товаровиробники повинні отримувати під фіксовані кредитні ставки не менше як на п'ять років.
- Концентрація приватних і кредитних ресурсів для створення потужних фінансово-промислових груп та консорціумів з виробництва тракторів і комбайнів.
- Використання фінансового лізингу.

В інноваційному оновленні сучасного українського господарства зацікавлена держава. Нова техніка і технології допомагають збільшувати врожаї сільськогосподарських культур, знижувати втрати при зберіганні врожаю, його транспортування й у такий спосіб посилюють продовольчу безпеку країни.

З метою посилення державного регулювання в галузі створення високих технологій вирощування екологічно чистих регуляторів росту рослин і впровадження їх у виробництво спільним наказом НАН України та Міністерства освіти і науки від 2000 р. створено Міжвідомчий науково-технологічний центр "Агробіотек" – державне підприємство на базі Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії, який координує роботу наукових установ зі створення інноваційних біологічно активних сполук та інших елементів високих технологій.

Короткий підсумок сказаного вище дає нам змогу сформулювати основні принципи інноваційної технологічної політики в аграрному секторі економіки:

- 1-й принцип – адаптація інноваційних технологій до особливостей агропромислового виробництва;
- 2-й принцип – екологізація агротехнологій;
- 3-й принцип – прогнозування розумних пропорцій між безмежними науковими і технічними можливостями і природними можливостями біосфери і людського організму.
- 4-й принцип – державна підтримка і регулювання інноваційно-технологічного розвитку аграрної економіки.

Література

1. **Бабинець Т.Л.** Біоконверсні комплекси як перспективні системи для виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції в Україні// Економіка АПК. – 2002, № 7.
 2. **Кіщак І.Т.** Перспективи розвитку виробництва преміксів. Економіка АПК. – 2004, № 12.
 3. **Прудка Н.** Потужний вітер// Дзеркало тижня. – 2006, № 11. – 25 березня.
-